

**„BABEȘ - BOLYAI” UNIVERSITY
FACULTY OF HISTORY AND PHILOSOPHY
Doctoral School „History, Civilization, Culture”**

**DOCTORAL THESIS
SUMMARY**

**Dr. Vasile Lucaciu (1852–1922),
cultural and political activity**

Scientific Coordinator:

Prof. univ. dr. Simona NICOARĂ

PhD Candidate:

Maria-Adriana ZAHARIA

CLUJ-NAPOCA

2022

TABLE OF CONTENTS

Introduction.....	p. 6
Chapter 1. The family of dr. Vasile Lucaciu, his studies and first parish.....	p. 18
1.1. Grandfather Văsălică and father Mihail Lucaciu.....	p. 18
1.2. Uncles on his mother's side, the bishop Nicolae and saint Alexis Toth...p.	20
1.2.1. Nicolae Toth.....	p. 20
1.2.2. Alexis Toth.....	p. 21
1.3. Younger brothers of Vasile: Constantin and Petre Lucaciu.....	p. 23
1.3.1. The priest Constantin Lucaciu.....	p. 23
1.3.2. The engineer Petre Lucaciu.....	p. 28
1.4. Vasile Lucaciu, the pupil and the student.....	p. 31
1.5. Priest in Eriu Sâncrai.....	p. 33
Chapter 2. Teacher at the Royal High School in Satu Mare.....	p. 36
2.1. Teacher of Religion and Romanian.....	p. 36
2.2. The correspondence with <i>Observatorul</i> newspaper.....	p. 37
2.3. Cultural activist.....	p. 42
2.4. Dr. Vasile Lucaciu, the philosophical work: <i>Instituțiuni filosofice</i>.....	p. 46
2.4.1. The Logic.....	p. 48
2.4.2. The Metaphysics.....	p. 51
2.4.3. The Moral Philosophy.....	p. 57
Chapter 3. The first conflicts with the Hungarian authorities.....	p. 66
3.1. The general town meeting of 3rd November 1884.....	p. 66
3.2. Reactions in the press.....	p. 69
3.3. The appeals made and petitioned by dr. Vasile Lucaciu.....	p. 72
3.3.1. The appeal against The Decision nr. 409 of 3rd November 1884.....	p. 72
3.3.2. The appeal sent to the royal Minister of the Interior, Tisza Kálmán.....	p. 74
3.3.3. The Ministry of the Interior Ordinance nr. 23497, of 12th January 1885.....	p. 75
3.4. The general town meeting of 6th July 1885.....	p. 78
3.5. The general town meeting of 7th September 1885 and the appeal of dr. Vasile Lucaciu.....	p. 79
3.6. The general town meeting of Satu Mare, 5th – 6th October 1885.....	p. 82
Chapter 4. Priest in Șișești.....	p. 83

4.1. The church in Șișești.....	p. 83
4.2. Disciplinary investigation by the Consistory in Gherla.....	p. 85
4.2.1. Investigated canonically for „missal intentions”.....	p. 85
4.2.2. Accused of leaving the parish without approval.....	p. 86
4.3. The decree of suspension as a parish priest.....	p. 89
4.3.1. The attacks against the bishop Ioan Szabó.....	p. 89
4.3.2. Supportive reactions for the priest of Șișești.....	p. 95
4.4. The reinstatement as a parish priest with Vatican help.....	p. 100
Chapter 5. The first political trials.....	p. 108
5.1. The trials in Satu Mare.....	p. 108
5.1.1. Remanded in custody in Satu Mare during the summer of 1887.....	p. 108
5.1.2. The trial in Satu Mare in July 1889.....	p. 109
5.1.3 The dynamite attempt.....	p. 114
5.2. The trial in Debrecen.....	p. 116
5.2.1. The gathering in Șișești on 6th July 1892 and the indictment.....	p. 118
5.2.2. The speech of dr. Vasile Lucaciu.....	p. 119
5.2.3. Reactions in the press.....	p. 127
5.3. In prison in Seghedin.....	p. 130
5.4. A new trial in Satu Mare.....	p. 135
5.4.1. In prison in Satu Mare.....	p. 137
5.4.2. The confinement in Budapesta.....	p. 139
Chapter 6. With the Memorandum in Vienna.....	p. 144
6.1. The Memorandum projects.....	p. 144
6.1.1. The Romanian National Party conferences of 1888 and 1890.....	p. 144
6.1.2. Dr. Vasile Lucaciu, re-elected as general secretary of PNR.....	p. 145
6.2. The final text of the Memorandum.....	p. 149
6.2.1. The electoral law.....	p. 150
6.2.2. The law for equal entitlement of the nationalities.....	p. 152
6.2.3. The church and the school.....	p. 153
6.2.4. The press law.....	p. 155
6.2.5. The agrarian law.....	p. 155
6.3. The Vienna delegation.....	p. 157
6.3.1. Vasile Lucaciu and Iuliu Coroianu, in audience at King Carol I.....	p. 157
6.3.2. In Vienna.....	p. 159

6.3.3. Accounts in the press.....	p. 161
6.4. The reactions of the foreign diplomats in Bucharest.....	p. 162
6.5. The actions of „The Cultural League”.....	p. 165
6.5.1. „The Cultural League” Congress of May 1891.....	p. 165
6.5.2. The protests of June 1892.....	p. 166
6.5.3. The banquet in Bucharest in honour of dr. Vasile Lucaciu	p. 168
6.5.4. Supporting the Memorandum signers during 1893–1894.....	p. 170
Chapter 7. The Memorandum trial.....	p. 174
7.1. The indictment.....	p. 174
7.2. Protest meetings.....	p. 175
7.2.1. In Bucharest.....	p. 175
7.2.2. In Iași.....	p. 179
7.2.3. In Transylvania.....	p. 180
7.3. The trial proceedings and the reactions in the press.....	p. 183
7.3.1. The first day of the Memorandum trial, 7th May 1894.....	p. 183
7.3.2. The second day, 8th May 1894.....	p. 190
7.3.3 The third day, 9th May 1894.....	p. 192
7.3.4. The fourth day, 10th May 1894.....	p. 194
7.3.5. The fifth day, 11th May 1894.....	p. 198
7.3.6. The sixth day, 12th May 1894.....	p. 202
7.3.7. The seventh day, 14th May 1894.....	p. 203
7.3.8. The eighth day, 15th May 1894.....	p. 206
7.3.9. The ninth day, 16th May 1894.....	p. 207
7.3.10. The tenth day, 17th May 1894.....	p. 210
7.3.11. The eleventh day, 18th May 1894.....	p. 214
7.3.12. The twelfth day, 19th May 1894.....	p. 217
7.3.13. The thirteenth day, 21st May 1894.....	p. 219
7.3.14. The fourteenth day, 22nd May 1894.....	p. 221
7.3.15. The fifteenth day, 23rd May 1894.....	p. 222
7.3.16. The sixteenth day, 24th May 1894.....	p. 227
7.3.17. The seventeenth day, 25th May 1894.....	p. 228
7.4. The foreign diplomats’ reports.....	p. 232
7.5. The release of the Memorandum signers through the intercession of Carol I.....	p. 235

Chapter 8. The activity of dr. Vasile Lucaciu, between 1896–1914.....	p. 239
8.1. The internal PNR crisis and the dispute around <i>Tribuna</i>.....	p. 239
8.1.1. The diplomats' accounts about dr. Lucaciu's Bucharest visit.....	p. 241
8.1.2. After The PNR Conference of January 1896.....	p. 246
8.1.3. The advocacy group from Arad.....	p. 255
8.2 Deputy in the Parliament in Budapest.....	p. 258
8.2.1. Election campaign in Beiuș constituency.....	p. 259
8.2.2 The parliamentary speeches.....	p. 266
8.3. At the Universal Races Congress in London.....	p. 273
8.4. The Hajdúdorog diocese, a new attempt of Magyarization.....	p. 279
Chapter 9. The activity of diplomacy in support of the Great Union.....	p. 284
9.1. The neutrality period	p. 284
9.1.1. The Romanian-Hungarian Pact initiated by the count Tisza István...p.	285
9.1.2. Vasile Lucaciu and Octavian Goga, an emblematic pair.....	p. 288
9.1.3 The elections in Galați and Caracal.....	p. 299
9.2. The diplomatic missions of dr. Vasile Lucaciu.....	p. 311
9.2.1. In Vatican.....	p. 311
9.2.2. The mission in the United States of America.....	p. 312
9.2.3. In France, Italy and Switzerland.....	p. 325
Chapter 10. The end of his life and the posterity.....	p. 336
10.1. Deputy in the Parliament of Greater Romania.....	p. 336
10.2. The tragic end of his life.....	p. 344
10.2.1. Ailing and abandoned, he retires and dies in a small, modest room in Satu Mare.....	p. 344
10.2. 2. National funeral, on 1st December 1922.....	p. 345
10.3. In Memoriam dr. Vasile Lucaciu.....	p. 348
10.3.1 Memorial plaque on his former house in Satu Mare.....	p. 348
10.3.2. The statue of dr. Vasile Lucaciu in the centre of Satu Mare.....	p. 349
10.3.3. At the statue unveiling 50,000 people attend.....	p. 351
10.3.4. The Centennial events and the declaration of Vasile Lucaciu as a „hero of the Romanian nation”.....	p. 354
Conclusions	p. 356
Annexes	p. 363
Bibliography	p. 397

Key Words: scholar, writer, philosopher, deputy, diplomat, priest, militancy, the history of the elite.

The doctoral thesis „Dr. Vasile Lucaciu (1852–1922), cultural and political activity” was born out of the willingness to write an extensive biography of a militant personality from Transylvania who lived through both the 19th and the 20th centuries and who has known a diversity of social, political, cultural and spiritual regimes. My doctoral research is part of the sociohistorical biographical horizon with a complex approach and detached from the various ideological perspectives of Vasile Lucaciu’s life and activity. Vasile Lucaciu (22nd January 1852 – 28th November 1922) has earned a well-outlined place in the Romanian historiography even during his lifetime. Unlike other Romanians from Transylvania, prominent characters in the political life of the late 19th century and the early 20th century, then for the planning of the 1918 Union, Vasile Lucaciu has never been overshadowed, has not remained an unknown or forgotten character. Vasile Lucaciu’s name frequently appears in specialized studies and papers. Numerous works remember him and establish his place among the great historical personalities from Transylvania.

The sources of my doctoral thesis are diversified: beside archive documents, I researched the local, the national and the international press of that time. The correspondence, the memoirs, the biographies are all plentiful sources which offer an important explanation for the motivations, sentiments, attitudes and actions Vasile Lucaciu had during his lifetime. As research methods I particularly used the narrative and the hermeneutics, in trying to address the unstudied aspects until now from Lucaciu’s biography. My research is organized in chapters and subchapters which are based not only on the chronological criterion but also on the thematic one. The paper is structured in ten chapters, each having several subchapters.

Chapter one, „**The family of dr. Vasile Lucaciu, his studies and first parish**”, addresses the first years of the life and activity of the future dr. Vasile Lucaciu, placing him in the extended context of his family, a typical one for Romanian intellectuals from Ardeal, school teachers, priests, he himself following the same tradition. His father, Mihail Lucaciu, becomes a primary teacher in the Satu Mare county, in the communes of Racova, Apa and later in the town of Baia Mare. His mother, Iuliana Toth, is the daughter of the primary teacher George Toth of Mintiu and sister of Nicolae Toth, teacher at the Theological High School in Ungvár [today, Ujhorod] and bishop of Eperjes [today Prešov]. His mother’s younger brother, Alexis Toth, a missionary priest in the United States of America, was

canonized by The Orthodox Church in 1994. The two younger brothers of Vasile, Constantin and Petre Lucaciu, are also part of the Romanian elite from Transylvania. Vasile Lucaciu, after the sinuous journey of his studies, Apa, Baia Mare, Ungvár, Oradea, Roma, Gherla, with a PhD in philosophy in Rome, marries Paulina Șerbac, and in 1875 he becomes priest in the poor parish of Eriu Sâncrai in Sălaj county where he remains until 1878.

The second chapter, „**Teacher at the Royal High School in Satu Mare**”, describes the defining period for his personality in the professional and cultural fields. Still far from being famously called „The Lion from Șișești” and not yet involved in the political fights, dr. Vasile Lucaciu becomes known as a teacher at The Royal High School in Satu Mare. Without the seven-year period (1878-1885), without the problems he had to face in the town on the Someș, the destiny of Vasile Lucaciu would have certainly been different. Until 1885, when he had to leave Satu Mare, Vasile Lucaciu fights against “Széchenyi Society” with historical, logical and legislative arguments, deeming it as the main organization opposing the emancipation of the Romanians from Satu Mare. An essential element in the intellectual evolution of Vasile Lucaciu is the writing and publication in Satu Mare, in installments, of the three volumes of his work *Instituțiuni filosofice* (1881–1884), well received by the Romanian intellectuals in Ardeal and in the same way by the Romanian public opinion. Although a promising author in the philosophy field, outstanding through his formation, talent and perseverance, the intellectual Vasile Lucaciu will lose the priority in front of the political fighter he would become due to the requirements of his era.

The third chapter presents „**The first conflicts with the Hungarian authorities**”, an articulated aspect of his biography, but less researched in reality. As a teacher at the Royal High School and owner of the house at currently 29 Vasile Lucaciu Street, he used to yearly pay double the amount of the usual taxes, with the right to be a member in the town council. The general town assembly of Satu Mare refused his request during the meeting of 3rd November 1884. The case of the teacher Vasile Lucaciu is debated in the press, with extensive articles published in the newspapers *Gazeta Transilvaniei* in Brașov and *Tribuna* in Sibiu, but mostly in the Hungarian newspapers. Aware of his rights as citizen and tax payer, he disputes the general assembly’s decision and addresses minister Tisza Kálmán. Through the ordinance nr. 23497 of 12th January 1885, the Minister of the Interior declares as unfounded all the accusations against dr. Vasile Lucaciu, agreeing with him and requesting the general assembly to accept him in the town forum. Concurrently, the minister of Cults and Public Instruction from Budapest, Ágoston Trefort, offered him the position of Latin teacher at the high school in Losonc [today Lučenec, Slovakia], with a salary of 1,400

florins. At the behest of Ioan Szabó, bishop of Gherla, dr. Lucaciu accepts the job but shortly resigns asking the bishop to appoint him in a Romanian parish. He has to leave town as the local authorities requested that the Romanian language teaching position at the Royal High School be dissolved so dr. Lucaciu is forced to leave Satu Mare.

Chapter four, called „**Priest in Șișești**”, presents his activity as parish priest of the commune Șișești and the conflicts with the bishop Ioan Szabó of Gherla. In 1885 he becomes priest in the place which gives his name as „The Lion from Șișești”. He builds a large, modern church made of stone, with the help of another priest, Alexiu Berinde. Following bishop Szabó’s denouncements, dr. Lucaciu draws the attention of the church authorities and is investigated for the alleged „missal intentions” and for his absence from the parish, without approval, with political interest. By the power of a decree from 6th September 1892 signed by bishop Ioan Szabó, he is suspended as parish priest of the commune. The reaction of the local parishioners and the intellectuals from the area, and then of the entire Ardeal and Romania came not long after. The newspaper *Tribuna* publishes daily addresses of support for the priest Vasile Lucaciu and very harsh attacks against bishop Szabó. With an intervention from Vatican, he will be reinstated as parish priest in December 1895. The tense relationship between priest dr. Vasile Lucaciu and his superior, bishop Ioan Szabó, will continue through the years. Until 1903, 12 sentences were passed, from Blaj, Lugoj and even from Rome, some of which agreeing with bishop Szabó, while others with Lucaciu.

Chapter five, „**The first political trials**”, follows the trials of Vasile Lucaciu between 1887-1893, in Satu Mare and Debrețin. The first direct court confrontation with the Hungarian judicial system took place on 26th August 1887. Found guilty of „disturbances against the state, government and other people”, Vasile Lucaciu was kept into custody by the Satu Mare Court of Justice for 35 days, but he would be acquitted on 1st October 1887. Two years later, in the summer of 1889, he is put on trial by the Court of Justice in Satu Mare for „instigation against a nationality”, where he would be acquitted once again on 8th July 1889. A dirty trial follows: during the night between 5th and 6th May 1892, when half of notary Papp Zsigmond’s home in Ferneziu – Lucaciu’s old enemy and denouncer from 1887 – was blown up, without any victims, the accused one was dr. Vasile Lucaciu. The trial of the dynamite attempt is tried on 27th September 1892, in Satu Mare. Lucaciu was acquitted, but following his depositions made in front of the investigating judge, a new trial would be opened against him for the „public defamation of the government”. He would also be accused of „incitement to hatred against nationalities”, a trial in which he would be tried and convicted on 12th November 1892 in the town of Debrețin. Confined at the state prison

in Seghedin, dr. Vasile Lucaciu becomes the most famous convict in the Hungarian prisons, being the subject of numerous articles in the press. On 27th January 1893 in Satu Mare, he is put on trial for the „public defamation of the government” and he will be transferred in the Satu Mare Court penitentiary in miserable conditions. During his confinement in Satu Mare and Seghedin, he becomes ill and is transferred and treated in Budapest. Dr. Vasile Lucaciu was released on 11th February 1894, shortly before the beginning of the famous Memorandum trial in Cluj.

The sixth chapter, „**With the Memorandum in Vienna**”, presents the history of the Memorandum’s writing process and its content, the failure of the Vienna delegation and the connections of the National Party’s leaders with the political circles in the kingdom of Romania. In January 20th and 21st of 1892, the fifth general Convention of the Romanian National Party was held in Sibiu. Its most memorable event was the decision to submit the Memorandum „without delay”. During the Committee meeting of 25th – 26th March 1892, the submitting of the Memorandum at the Court in Vienna was decided by a large delegation of approximately 300 people. Vasile Lucaciu was the one in charge to constitute the delegation. The political actions of the Romanians from Transylvania were supported across the Carpathians, in Romania. A highly efficient instrument in supporting the national fight was represented by the „Cultural League”. The international reach of the Romanian cause was made possible by the intervention of the diplomatic circles as well, who were paying attention to the evolution of the events in Transylvania and Romania. The Romanian issue in Transylvania drew the attention of the foreign chancelleries, some of which quite far away, such as London. After dr. Vasile Lucaciu’s arrest in Seghedin, many protest meetings were organized against the situation of the nationalities from Austria-Hungary, of the Romanians from Ardeal and Hungary.

Chapter seven, „**The Memorandum trial**”, is dedicated to the famous trial in Cluj whose debates went on for seventeen days. I presented the daily proceedings and the reactions in the Romanian press, in the Hungarian press, but also in newspapers from Europe. „The Cultural League” organized protest meetings all over the country. Dr. Vasile Lucaciu was the one who kept in touch with „The Cultural League”. Since day one, dr Lucaciu is the main character in the courtroom and in the press as well. Proficient in Hungarian, the accused emphasized that the translator failed almost completely to accurately translate, changing the meaning of the words. Through the streets of Cluj he „proudly passes, with his head held high [...] carrying a stack of documents in a dossier with the title

«Memorandul» on its green cover.”¹ This image, of the fighter passing through the crowd, with his head held high, carrying several documents stacked between two covers, will inspire the sculptor Cornel Medrea to design the monument dr. Vasile Lucaciu from Satu Mare. Vasile Lucaciu is considered by *Budapesti Hírlap* a good observer of the collective mind, aware that as long as the trial is of interest for the international public opinion, through the foreign journalists, there is a great possibility to let Europe know about the essential point the political trial of the Memorandum signers had.² In their reports, the French, English and Belgian diplomats emphasized the solidarity of the public opinion, the great number of manifestations organized in all the towns of Romania, including in front of the legations. The hostile frame of mind towards Austria-Hungary made it possible for them to ascertain that Romania was detaching itself from the Triple Alliance. The convicted Memorandum signers were finally released through the intercession of King Carol I.

Chapter eight, „**The activity of dr. Vasile Lucaciu between 1896–1914**”, captures a tormented period in the life of the Romanian National Party and by default in the life of dr. Vasile Lucaciu. After the dissolution by the Hungarian authorities and after the January 1896 meeting, the party enters a crisis stage and two camps are formed, one around Ioan Rațiu and another one around Vasile Lucaciu, constantly attacked in the newspaper *Tribuna*. As the general secretary of the Romanian National Party from Transylvania and Hungary, dr. Vasile Lucaciu will express his opinions in *Revistei Orăștiei* and *Tribuna Poporului* from Arad. After the death of president Ioan Rațiu, in 1902, dr. Vasile Lucaciu fights for the unity of the party but eventually remains with the activist group from Arad. In 1907, as an elected deputy of Beiuș, he begins a new stage of his activity in the Parliament from Budapest. In October 1909, he loses his parliamentary immunity and is indicted for an article published in the newspaper *Lupta* from Budapest, whose editor-in-chief he was for a short period of time. He takes part in the „Races Congress” from London, organized in July 1911 at the Imperial Institute and under the auspices of the University of London. In 1912, he openly engages in the fight against the establishment of the Hungarian diocese in Hajdúdorog.

Chapter nine, „**The activity of diplomacy in support of the Great Union**”, is focused on a less researched aspect of dr. Vasile Lucaciu’s life and activity. At the outbreak of World War I in 1914, he takes refuge in Romania with his brother, Constantin. Along

1 „Și acum...”, *Tribuna*, year XI, nr. 94, Saturday 7th/19th May 1894, p. 374.

2 „A memorándum-pör. Masodik nap” [„Procesul Memorandului. Ce-a de-a doua zi”], *Budapesti Hírlap*, year XIV, nr. 128, 9 May 1894, pag. 6.

with other intellectuals from Transylvania, Octavian Goga, Sever Bocu, Onisifor Ghibu, Vasile Stoica, Octavian Tăslăuanu, dr. Lucaciu supports Romania's entry in the war, alongside the Entente. He is elected president of „The Cultural League”. At the end of December 1914, he goes to Italy in a mission to Vatican, and he is received by Pope Benedict XV in January 1915. In April 1917, together with Ioan Moța and Vasile Stoica, he goes on a „patriotic mission” to the United States of America, where his son Epaminonda was living. Dr. Vasile Lucaciu stayed in the United States of America until August 1918, when he went to Paris to continue his diplomatic activity. Well known in France since the time of the Memorandum trial, the Greek Catholic priest is well received by the public opinion and the French press writes about „the great Romanian patriot”³. He is elected vice president of the National Romanian Unity Council established on 3rd October 1918. From Paris he travels to Italy, then Switzerland, and will be appointed member in the Governing Council.

The last chapter, „**The end of his life and the posterity**”, is dedicated to the last years of dr. Vasile Lucaciu's life and the actions of the inhabitants of Satu Mare which succeeded in keeping his memory alive. Back in the country in the autumn of 1919, Vasile Lucaciu took part in the political life of the country, first at a few meetings of the Governing Council, then in the election campaign for parliament in November 1919. He is elected deputy of Baia Mare and during the elections of May 1920 he represents the People's Party. During the campaign of spring 1922 he is physically assaulted by his political opponents and left on the side of the road: „The peasants who were coming to vote found their liberator in the snow, badly injured. They lifted him and took him to the hospital.”⁴ He retires from public life and, on 28th November 1922, he dies in Satu Mare, the place where the adventure of his life began. A national funeral was held and His Majesty King Ferdinand declared national mourning. Vasile Lucaciu's personality made life difficult not only for his contemporaries but also for his descendants. After his passing in 1922, the inhabitants of Satu Mare strived to keep his memory alive. They tried to set up a museum but did not succeed, despite the fact that the town of Satu Mare bought the house which was owned by Vasile Lucaciu. Instead, they managed to put up an imposing statue in 1936, a monument that still towers over the centre of Satu Mare.

3 „Arrivée a Paris d'un grand patriote roumain”, [„Sosirea la Paris a unui mare patriot român”], *Le XIXe siècle*, Saturday 24th August, 1918, p. 2.

4 Tiron Albani, *op. cit.*, p. 189.

Over the period of my research, I found unseen documents which attest the activity of dr. Vasile Lucaciu in the United States of America. In the research I set out to do I strived to highlight those aspects of dr. Vasile Lucaciu's life and activity less known or even completely unknown, with a significant contribution to the knowledge of the Romanian elite. Teacher, writer, philosopher and priest, dr. Vasile Lucaciu was an accomplished scholar. Declared „hero of the Romanian nation” 100 years after his death, dr. Vasile Lucaciu remains an open file which may still offer surprises, in the broad sense of the term, for both researchers and the general public.

Bibliography

I. Archival fonds

Satu Mare County Directorate of National Archives, Fonds: *Astra Satu Mare, The Documents Collection of the Ecclesiastic institutions. Parish Registry Collection of Civil Status from Satu Mare County, Dr. Vasile Lucaciu, Petru Bran, Popp S. Aurel, Satu Mare City Hall, The Reunion of the Geek Catholic Primary Teachers from Satmar Archdiocese, The Reunion of the Romanian Primary Teachers of Sălaj – Tractul Eriului.*

Maramureș County Directorate of National Archives „*Vasile Lucaciu*” *Documents Collection.*

U. S. Departement of State Archive, *Papers relating to the Foreign Relations of the United States, 1917, Supplement 2, The World War.*

The Orthodox Parish of Eriu Sâncrai, The parish chronicle: *A history of our Romanian Saint Church called: The Golden Book. From Eriu-Sâncraiu Parish. Part one. From the year: 1824-1974.*

The Digital Museum of the Romanian Novel: the 19th century. Sibiu:

The ASTRA National Museum Complex.

Satu Mare County Museum, the collections: *Dr. Vasile Lucaciu, The Memorandum signers from Satu Mare, The national movement of the Romanians from Satu Mare.*

The Union Museum Alba Iulia: *Vasile Lucaciu documents collection.*

Informația Zilei archive, Satu Mare, *Dr. Vasile Lucaciu collection.*

II. Press, periodicals. Correspondence

A. Press, periodicals.

Adevărul, Bucharest, years 1894, 1914, 1922, 1936; *Afirmarea*, Satu Mare, years 1936, 1937; *America*, The newspaper of Romanians in America, Cleveland, Ohio, year 1917; *The Arizona Republican*, Arizona, year 1917; *Az Est*, Budapest, years 1915-1918; *Budapesti Hírlap*, Budapest, years 1892-1894; *Curentul*, Bucharest, year 1936; *Dimineața*, Bucharest, year 1936; *Epoca*, Bucharest, years 1894-1896; *Dreptatea*, Bucharest, year 1936; *Le Figaro*, Paris, year 1918; *Familia*, Oradea, years 1884-1910; *Federațiunea*, Budapest, 1874-1876; *Foaia Poporului*, Sibiu, years 1892-1894; *Frontul*, Satu Mare, year 1936; *Granița*, Satu Mare, years 1934-1936; *Le Gaulois*, Paris, year 1918; *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, years 1884-1914; *Informația Zilei*, Satu Mare, years 2014-2022; *Informația de Duminică*, Satu Mare, years 2014-2022; *La Justice*, Paris, year 1894; *Le Journal des Débats*, Paris, year 1894; *The Liberty – Libertatea*, Cleveland, Ohio, 1917; *Lupta*, Bucharest, years 1892-1894; *Lupta*, Budapest, years 1906-1910; *Le Miroir*, Paris, year 1916; *Népszava*, Budapest, years 1907-1909; *Observatorul*, Sibiu, years 1881-1882; *Patria*, Sibiu, years 1919-1936; *Pesti Napló*, Budapest, years 1892-1894; *Pesti Hírlap*, Budapest, years 1892-1894, 1916; *Le Petit Parisien*, Paris, year 1918; *Poporul Român*, Arad, year 1913; *Românul*, Arad, years 1911-1914; *Românul – The Roumanian*, Cleveland, years 1905-1906; *Revista Catolică*, Satu Mare, year 1885; Baia Mare, years 1903-1905; *Satu Mare*, Satu Mare, years 1920-1922, 1926, 1936; *The Standard*, London, year 1894; *Szamos*, Satu Mare, years 1913-1918; *Transilvania*, Sibiu, years 1890-1922; *Tribuna*, Sibiu, years 1892-1896; *Tribuna Poporului*, Arad, 1897-1899; *Tribuna*, Arad, years 1905-1907; *Tribuna*, Bucharest, 1916; *Țara Noastră*, Sibiu, 1922; *Unirea*, Blaj, years 1892-1922; *Universul*, Bucharest, year 1936; *The Washington Post*, Washington D. C., years 1917-1918; *Voința Națională*, Bucharest, years 1892-1894; *Viitorul*, Bucharest, years 1915-1916; *Vasárnapi Újság*, Cluj, year 1894.

B. The correspondence of Vasile Lucaciu (selectively)

1. Vasile Lucaciu documents collection (The Union Museum Alba Iulia)

Letter sent by Septimiu Albini, Sibiu, 5th November 1894, nr. inv. 5261.

Letter sent by Iustin Ardelean, Oradea-Mare, 20th October 1897, nr. inv. 5215.

Letter sent by de Ioan Bianu, Bucharest, 30th December 1893, nr. inv. 5257.

Letter sent by Lucian Bolcaș, Oradea-Mare, 26th January 1899, nr. inv. 5490.

Letter sent by Gheorghe Bogdan-Diucă, undated, nr. inv. 5214.
Letter sent by Eugen Brote, Bucharest, 30th December 1893, nr. inv. 5257.
Letter sent to Periețeanu-Buzău, Șişești, 29th February 1897, nr. inv. 5025.
Letter sent by Periețeanu-Buzău, Bucharest 12th/24th June 1897, nr. inv. 5482.
Letter sent by Elie Dăianu, 30th March 1896, nr. inv. 5412.
Letter sent by Vasile Goldiș, Arad, 7th December 1903, nr. inv. 5138.
Letter sent by Vasile Mangra, Arad, 12th April 1897, nr. inv. 5260.
Letter sent by Ștefan Melcescu, London, 18th/30th September 1899, nr. inv. 5125.
Letter sent by Teodor Mihali, Dej, 11th September 1892, nr. inv. 5126.
Letter sent by Gresits Miksa, Losonc, 28th August 1885, nr. inv. 5548.
Letter sent by Alexandru Roman to Vasile Lucaciu, Budapest, 21st January 1896, nr. inv. 5101.
Letter sent to the bishop Ioan Szabó, Satu Mare, 12th March 1885, nr. inv. 5549/2.
Letter sent by Petru Șpan, Sibiu, 7th October, nr. inv. 5112.
Letter sent by G. Sturdza, Bucharest, 23rd July 1894, nr. inv. 5254.
Letter sent by Ioan Tătar, jurist, Budapest, 15th October 1894, nr. inv. 5190.
Letter sent by Cezar-Colescu Vartic, Bucharest, 29th July 1891, nr. inv. 5149.
Letter sent by Alexandru Vaida-Voevod, Vienna, 8th March 1897, nr. inv. 5351.
Letter sent by V.A. Urechia, Bucharest, 20th November 1901, nr. inv. 4990.

2. *Dr. Vasile Lucaciu documents collection*, (Informația Zilei Archive, Satu Mare)

Letter sent by Avram Breban, Mocira, 11th January 1893, folder nr. 4. ff. 19-20.
Letter sent by Alessandro Franchi, Propaganda Fide College, Rome, 16th September 1873, folder nr. 3, f. 1.
Letter sent by Ion Georgiu, Gherla, 14th June 1913, folder nr. 4. f. 37.
Letter sent to the cardinal Ledóchowski, Rome, 15th May 1899, folder nr. 3, ff. 17-20.
Letter sent by Ștefan Papp, Baia Sprie, 12th August 1893, folder nr. 4, f. 26.
Letter sent to Gavril Scridon, Șişești, 26th December 1907, folder nr. 4, f. 31.
Letter sent by Giovanni Simeoni, Propaganda Fide College, Rome, 24th November 1879, folder nr. 3, f. 3.
Letter sent by Romulus Stoica, Lugoj, 7th March 1912, folder nr. 4, f. 34.

III. Monographs dedicated to dr. Vasile Lucaciu

Tiron Albani, *Leul dela Șișești – De ce s-a prăbușit Monarchia Austro-Ungară*, Oradea: Editura Cercului ziaristilor, 1936.

Idem, Ediția a II-a, prefață D. Păcuraru, Cluj-Napoca: Editura Școala Ardeleană, 2016.

Valeriu Achim, Aurel Socolan, *Vasile Lucaciu Luptător pentru drepturile românilor și unirea Transilvaniei cu România*, Baia Mare: Comitetul pentru cultură și artă al județului Maramureș, 1968.

Gavril Babiciu (coordonator), *Vasile Lucaciu: erou al națiunii române*, Baia Mare: Editura Marist, 2018.

Alexandru Ciura, *Biografia părintelui Vasile Lucaciu povestită pentru popor*, Sibiu: Biblioteca populară a Asociațiunii Astra, anul al 18-lea, nr. 160, 1928.

Ilie Dăianu, *Vasile Lucaciu leul de la Șișești. Preotul luptător: doctor Vasile Lucaciu*, Cluj 1937

Ion Iacoș, Valeriu Achim, *Dr. Vasile Lucaciu luptător activ pentru unirea românilor, Texte alese*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1988.

Idem, *Dr. Vasile Lucaciu luptător activ pentru unirea românilor, Texte alese II*, Baia Mare: Editura Gutinul, 2000.

Augustin Iuga, *Cu privire la Vasile Lucaciu: acte, documente, procese*, Baia Mare: Cercul Notarilor, 1940.

Corneliu Mezea, *Dr. Vasile Lucaciu. Leul dela Șișești (1852-1922). Viața și faptele lui*, Satu Mare: 1936.

Blaga Mihoc, *Dr. Vasile Lucaciu (1852-1922) un luptător pentru Marea Unire*, Oradea: Editura Albini, 1993.

Idem, *Dr. Vasile Lucaciu (1852-1922)*, Oradea: Editura Primus, 2018.

Simion Retegan, *Luptând pe două fronturi: memorandistul Vasile Lucaciu*, Cluj-Napoca: Editura Argonaut, 2016.

IV. Memoirs

Septimiu Albini, *Societatea „Transilvania”. Amintiri de la „Tribuna” Veche: scrieri politice*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2014.

Constantin Argetoianu, *Pentru cei de mâine, amintiri din vremea celor de ieri*, București: Humanitas, 1992.

Roman R. Ciorogariu, *Zile trăite*, Oradea: Tipografia Diecezană, 1926.

- I.G. Duca, *Portrete și amintiri*, București: Editura Cartea Românească, 1931
- Octavian Goga, *Însemnările unui trecător: Crâmpoie din sbuciumările dela noi*, Arad: Tribuna, 1911.
- Idem, *Mustul care fierbe*, București: Imprimeria Statului, 1927.
- Idem, ... *aceeași luptă: Budapesta-București*, București: Editura ziarului Universul, 1930.
- Take Ionescu, *Amintiri*, București: Editura Socec, 1923.
- Nicolae Iorga, *Oameni cari au fost*, Vol. 2, București: Editura pentru Literatură, 1967.
- Constantin C. Pavel, *Zile trăite: 1918-1919*, Beiuș: Tiparul Tipografiei Doina, 1926.
- Ion Russu Abrudeanu, *Pacostea rusească, note istorice, impresii, documente și scrisori în legătură cu războiul nostru*, București, 1928.
- Titu Maiorescu, (Stelian Neagoe, editor) *România și războiul Mondial – însemnări zilnice inedite*, București: Ed. Machiavelli, 1999.
- Idem, *România, războaiele balcanice și Cadrilaterul*, București: Editura Machiavelli, 1995.
- Alexandru Marghiloman, *Note politice, 1897–1924, vol I. (1897-1915), vol II. (1916-1917)*, București: Editura Institutul de arte grafice „Eminescu”, 1927.
- Memoriile generalului Ludendorff despre Războiul Mondial și prăbușirea Germaniei*, vol. I-II. București: Biroul de editură „Răspândirea Culturii”, 1919.
- Nicolae Polizu-Micșunești, *Niculae Filipescu: însemnări 1914-1916*, București: Editura Ziarului Universul, 1937.
- Ioan Slavici, *Închisorile mele, scrisori adresate unui prieten din altă lume*, București: Viața Românească, 1921.
- Idem, *Tribuna și tribuniștii*, Orăștie, 1896.
- C. Stere, *Patru zile în Ardeal. Impresiuni fugitive*, București: Editura Librăriei H. Steinberg&Fiu, 1916.
- Vasile Stoica, *În America pentru cauza românească*, București, 1926.
- Alexandru Vaida Voevod, *Memorii*, Vol. I-III, Ediție îngrijită, prefață, note și comentarii de Alexandru Șerban, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2006.

V. Special works

- Valeriu Achim, „Cincizeci de ani de la moartea patriotului Vasile Lucaciu”, *Revista Muzeelor*, nr. 1, 1973, pp. 93-94.
- Nae Antonescu, „Vasile Lucaciu în conștiința literaturii”, *Satu Mare – Studii și Comunicări*, nr. IV, 1980, pp. 281-284.

- Florin Ardelean, „Destin și provocare Vasile Lucaciu și Vasile Mangra sau sarcasmul istoriei”, *Crisia*, nr. XLVII, 2017, pp. 141-155.
- Jean d'Arges, *Le Procès d'une nation (Les Roumains de Transylvanie)*, Paris: Imprimerie G. Pelluard, 1894.
- Axente Banciu, „Din corespondența lui Alexandru Roman”, *Țara Bârsei*, anul X, nr. 4-6, iulie-decembrie 1938, pp. 403-427.
- Maria Berényi, „Rolul fundațiilor în formarea intelectualității române din Ungaria de azi în secolele al XIX-XX-lea”, *Caiete de antropologie istorică*, anul XIV, nr. 1-2 (26-27), ianuarie-decembrie 2015, pp. 74-92.
- Michael D. Biddiss, „The Universal Races Congress of 1911”, *Race*, anul XIII, nr. 1, 1971, pp. 37-46.
- Pamfil Bilțiu, „Fascinația documentelor. Un document despre viața și funeraliile Dr. Vasile Lucaciu”, *Acta Musei Maramorosiensis*, nr. VIII, 2011, pp. 195-197.
- Gheorghe Bodea, „Memorandistul Vasile Lucaciu într-o ipostază inedită”, *Studia Theologia Catolica*, nr. 1, 1999, pp. 81-87.
- Idem, „Părintele Vasile Lucaciu într-o importantă misiune diplomatică încă necunoscută”, *Studia Theologia Catolica*, nr. 1, 1999, pp. 89-101.
- Romul Boilă, *La aniversarea de 50 ani dela Procesul Memorandului*, Sibiu: Institutul de Arte Grafice „Dacia Traiană”, 1945.
- Lucian Bretan, „Memoria lui Vasile Lucaciu, îndemn la fapte nu proslăvire prin vorbe”, *Afirmarea*, Satu Mare, anul I, nr. 4-5, iunie-iulie 1936, pp. 51-53.
- Idem, „De Sfânta Maria Mică la Șișești – Omagiu lui Vasile Lucaciu – Anul 1937”, *Afirmarea*, anul II, nr. 12, decembrie 1937, pp. 124-127.
- Dimitrie Braharu, *Chestiunea română în Italia în timpul Memorandului*, Sibiu, 1942.
- Eugen Brote, *Chestiunea română în Transilvania și Ungaria: Un memoriu politic*, București, 1895.
- Elie Bufnea, „Formațiunile de voluntari”, *Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul 1918-1928*, volumul I, București: Cultura Națională, 1929, pp. 119-141.
- P. G. Cantilli, *Les Roumains de Transylvanie*, Paris: Imprimerie G. Pelluard, 1894.
- Viorel Câmpean, „Familia Lucaciu, contribuții documentare”, *Eroii Neamului*, anul IV, nr. IV, decembrie 2012, pp. 14-16.
- Ion Cârja, Daniel Sularea, *Episcopul Ioan Szabó și Sfântul Scaun. Corespondență (1874-1910)*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2007.
- Cecilia Cârja, *Românii greco-catolici și Episcopia de Hajdúdorogh (1912). Contribuții*

documentare, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2009.

Alexandru Cistelecan, „Fratele Constantin”, *Mesagerul Sfântului Anton*, anul XXVIII, nr. 169, noiembrie-decembrie 2021, pp. 26-27.

Viorel Ciubotă, „Rolul lui dr. Vasile Lucaciu în organizarea și desfășurarea protestelor împotriva episcopiei greco-catolice maghiare de la Hajdúdorog”, *Eroii Neamului*, anul IV, nr. IV, decembrie 2012, pp. 12-13.

Marta Cordea, „Asociații și reuniuni de femei din Nord-Vestul țării cu rol în emanciparea națională (I)”, *Studii și Comunicări*, nr. XXXIV/II, 2018, pp. 77-83.

Ion Corneanu, Vasile Moiş, *Părintele dr. Vasile Lucaciu, un apostol al Neamului Românesc*, Procesul penal intentat de autoritățile ungurești părintelui dr. Vasile Lucaciu la Tribunalul regal din Satu Mare, 8 iulie 1889, Satu Mare: Editura „Solstițiu”, 1999.

Ioan Costin, *Mora din Șișești*, Baia Mare: Editura autorului, 1894.

Olga Crușevan, „O scrisoare a Țarului Alexandru III către împăratul Francisc Iosif privitoare la procesul Memorandului”, *Luceafărul*, Sibiu, serie nouă, anul IV, nr. 7, septembrie 1944, p. 243.

Al. Dima, „Întru amintirea «Memorandului». Conferință poporală”, *Transilvania*, anul 65, nr. 2, martie-aprilie 1934, pp. 98-103.

Discursul Părintelui Dr. Vasile Lucaciu rostit în Odoreu (Cotul Sătmăruului), în 2 sept. a.c. în cauză Episcopiei de Hajdu-Dorog, Arad: Tipografia Concordia, 1912.

Ioana Dragotă, *Revista Catolică a lui Vasile Lucaciu*, Baia Mare: Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, 2006.

Idem, „Despre «Revista Catolică» a lui Vasile Lucaciu”, *Marmația*, nr. 9, tom 2, 2007, pp. 61-75.

Roberto Fava, *La question roumaine et les agents de M. Wékérlé a l'Étranger*, Paris, 1894.

Ernö Gall, „A Supplex Libellustol a Memorandum-perig”, *Korunk*, Cluj-Napoca, 1894, pp. 341-346.

Octavian Goga, *Ce e Tribuna zilelor noastre*, Arad, 1911.

Idem, „Post mortem...”, *Țara Noastră*, anul III, nr. 11, 24 decembrie 1922, pp. 340-341.

Cornel Grad, „Memorandumul și Sălajul. Scrisori și telegrame de aderență în Tribuna (1892-1894)”, *Acta Musei Porolissensis*, nr. IV, 1980, pp. 545-565.

Mihai Octavian Groza, „Proiecte privind crearea «Legiunii române din America» și propaganda în favoarea unirii Transilvaniei cu Regatul României (1917-1918)”, *Sentenția*, nr. 4, Târgu Jiu, 2013, pp. 79-91.

Eugen Hulea, „Amintiri din timpul Memorandului. Note biografice și comentariu”, *Transilvania*,

- anul 75, nr. 4-5 aprilie-mai 1944, pp. 279-308.
- Gheorghe Iancu, „Vasile Lucaciu la Blaj (februarie 1894)”, *Annales Universitatis Apulensis, Series Historica*, anul 9, nr. 1, 2005, pp. 323-330.
- Nicolae Iorga, „Liga Culturală”, *Boabe de grâu*, anul I, nr. 8, 1930, pp. 451-456.
- Idem, *Encore une fois l'évêché de Hajdu-dorogh et les droits des Roumains*, București: 1914.
- Idem, *Liga Culturală*, București, 1930.
- Nicolae Iosan, *Adeziunea populară la mișcarea memorandistă (1892-1895). Mărturii documentare*, București: Editura științifică, 1996.
- Traian Iuga, „Aspecte ale mișcării memorandiste în județul Bistrița-Năsăud”, *Revista Bistriței*, anul VII, 1993, pp. 195-201.
- *** *La question des nationalité en Hogrie, Brochure explicative du meeting tenu le 11 julliet 1896, à la salle Wagram*, Paris: Imprimerie de la Cour D'Appel, 1896.
- Ion I. Lăpedatu, „Din anii Memorandului – Amintiri –”, Extras din volumul «*Omagiu Profesorului Ioan Lupaș*», București: Imprimeria Națională, 1941, pp. 3-17.
- Negoiaș Lăptoiu, „Monumentul elocinței: Vasile Lucaciu de Cornel Medrea”, *Satu Mare – Studii și comunicări*, nr. II, 1972, pp. 351-363.
- Ioan Luca, „Vasile Lucaciu aprig luptător al unirii naționale”, *Afirmarea*, Satu Mare, anul I, nr. 4-5, iunie-iulie 1936, pp. 53-56.
- Vasile Lucaciu, *Instituțiuni Filosofice*, ediție îngrijită de Vianu Mureșan, Volumele I-III, București: Editura Eikon, 2018.
- Vasile Lucaciu, *Biserica S. Uniri a tuturor românilor - Schițe istorice și dare de seamă -* Baia Mare, 1892.
- Idem, *Istoria lui Foșiu patriarhul Constantinopolului, urzitorul schismei grecești*, Baia Mare: Tipografia Molnar, 1892.
- Constantin Lucaciu, *Biserica, Școala și Armata, factorii vieții naționale și de stat. Studiu comparativ între România liberă și Țările române subjugate*, București: Institutul de Arte Grafice C. Sfetea, 1915.
- Corneliu Mihail Lungu, coordonator, *Diplomația europeană și mișcarea memorandistă (1892-1896)*, București: Arhivele Statului, 1995.
- Idem, *De la Pronunțament la Memorandum: 1868-1892: mișcarea memorandistă, expresie a luptei naționale a românilor*, București: Arhivele Statului din România, 1993.

Ioan Lupaș, „Regele Carol I și Transilvania – «Adevăratul monarh» –”, *Gând românesc*, Cluj-Napoca, anul VII, nr. 1-6, iunie 1939, p. 129 continuarea în nr. 7-9, septembrie 1939, pp. 132-148.

Liviu Maior, *Mișcarea națională românească din Transilvania 1900-1914*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1986.

Idem, *Românii în armata Habsburgică*, București: Editura Enciclopedică, 2004.

Gheorghe Median, „Nicolae Iorga și Liga Culturală”, *Acta Musei Petrodavensis*, nr. VI-VIII, 1974-1976, pp. 207-219.

*** *Memorandul Românilor din Transilvania și Ungaria către Maiestatea Sa Imperială și Regală Apostolică Francisc Iosfi I.*, Sibiu: Tiparul Institutului Tipografic, 1892.

*** *Memoriul studenților universitari români privitor la situația românilor din Transilvania și Ungaria*, București: Tipografia Carol Gobl, 1891.

Radu V. Meruțiu, *Ținutul Munților Igniș și Gutâiu. Țara lui Vasile Lucaciu*, Cluj: Tipografia Cartea Românească, 1938.

Emil Micu, *Memorandul*, Brașov: Tipografia „Astra”, 1944.

Blaga Mihoc, „Vasile Lucaciu, militant pentru realizarea statului național unitar român”, *Crisia*, nr. IX, 1979, pp. 451-539.

Ionela Simona Mircea, „Album deschis din partea deținuților la Vaț în prinoarea de statu și dejudecați la Clusiu în procesul Memoransului, 1894”, *Oltenia. Studii și comunicări. Arheologie-Istorie*, vol. XXIV, 2017, pp. 272-304.

Blaga Mihoc, *Istorie și politică*, Oradea: Editura Albini, 1993.

Florin Mirgheșiu, *Vasile Stoica în SUA*, București: Editura autorului, 2000.

George Moroianu, *Les Lutttes des Roumains Transylvains pour la Liberté, et l'Opinion Europeenne. Épisodes et Souvenirs*, Paris: Librairie Universitaire J. Gamber, 1933.

Idem, „Luptele de emancipare ale românilor din Ardeal în lumină europeană”, *Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul, 1918-1928*, vol. III, București: Cultura Națională, 1929, pp. 1397-1482.

Valeriu Moldovan, *Epoca Memorandului și a replicii 1892-1895*, Sibiu: Editura Asociațiunii „Astra”, 1944.

A.A. Mureșianu, „Documentele procesului Memorandului”, *Țara Bârsei*, anul V. nr. 6, noiembrie-decembrie 1933, pp. 487-495.

Costin I. Murgescu, *Procesul Memorandumului: Fragment ardelean. Reconstituirea romanțată a luptelor pentru Unirea din 1918*, București: Tipografia Vremea S.A, Colecția România eroică, 1940.

- Gelu Neamțu, *În America pentru unirea Transilvaniei cu România*, Cluj-Napoca: S.C. Dagerom Impex S.R.L., 1997.
- Vasile Netea, *Istoria Memorandului românilor din Transilvania și Banat*, București: Fundația Regele Mihai, 1947.
- Vasile Netea, Gheorghe Marinescu, *Liga Culturală și Unirea Transilvaniei cu România*, Iași: Editura Junimea, 1978
- Simona Nicoară, „Instituțiile culturale și identitatea națională. Astra jubiliară: serbările de la Blaj (1911)”, *Caiete de antropologie istorică*, anul XIV, nr. 1-2 (26-27), ianuarie-decembrie 2015, pp. 9-73.
- Idem, „Militantismul național, social și cultural al femeilor ardeleni în secolul al XIX-lea și începutul secolului XX”, *Caiete de antropologie istorică*, anul XV, nr. 1-2 (28-29), ianuarie-decembrie 2016, pp. 16-26.
- Idem, „Generațiile războiului. Între politică, diplomatie și organizare militară 1877-1914”, *Caiete de antropologie istorică*, anul XV, nr. 1 (30), ianuarie-iunie 2017, pp. 24-53.
- Idem, „Militantismul național, social și cultural al femeilor ardeleni în secolul al XIX-lea și începutul secolului XX (II)”, *Caiete de antropologie istorică*, anul XVI, nr. 1 (32), ianuarie-iunie 2018, pp. 159-182.
- Idem, „Militantismul național, social și cultural al femeilor ardeleni în secolul al XIX-lea și începutul secolului XX (III)”, *Caiete de antropologie istorică*, anul XVII, nr. 2 (33), iulie-decembrie 2018, pp. 127-155.
- Idem, „Intelighenția ardeleană și mesianismul ei de dincolo de Carpați în secolul al XIX-lea”, *Caiete de antropologie istorică*, anul XVIII, nr. 2 (35), iulie-decembrie 2019, pp. 34-71.
- Idem, „Istoria elitelor, încotro?”, *Caiete de antropologie istorică*, anul XVIII, nr. 2 (35), Iulie–Decembrie 2019, pp. 5-33.
- I.N. Nicolescu-Domnești, „Vasile Lucaciu și recunoașterea personalității sale de către unguri”, *Afirmarea*, Satu Mare, anul I, nr. 4-5, iunie-iulie 1936, pp. 56-57.
- I. P. Pap, *Procesul Memorandului românilor din Transilvania, Acte și date*, Vol. I-II, Cluj: Editura Buletinului Justiției, 1933-1934.
- G. Papp, *Voci romene contro la Diocesi di Hajdudorog*, Budapesta, 1942.
- Partidul Național Român, *Ducerea Memorandului românilor din Transilvania și Ungaria la Viena. Amintiri din trecut – 1892*, Cluj: Tipografia Națională Societatea Anonimă Cluj, 1922.
- Ion Papuc, „Fratele”, *Convorbiri Literare*, anul CLV, nr. 4 (316), aprilie 2022, pp. 14-16.

Ștefan Pascu, *Din răsunetul procesului memorandist în masele populare*, Sibiu: Tiparul Institutului de Arte Grafice „Dacia Traiană” S.A., 1944.

Teodor V. Păcățian, *Cartea de Aur sau Luptele politice-naționale ale românilor de sub Coroana Ungară*. Vol. I-VIII, Sibiu: Tipografia Iosif Marschal, 1904-1915.

Gheorghe Pârja, „Constantin Lucaciu și trezirea istoriei”, *Graiul Maramureșului*, anul XXXIII, nr. 9586, miercuri 3 noiembrie 2021, p. 3.

Idem, „Biserica, Școala și Armata”, *Graiul Maramureșului*, anul XXXIII, nr. 9608, luni 29 noiembrie 2021, p. 3.

Leonard Paukerow, „Caragiale voia să scoată o revistă literară la... Budapesta”, *Almanahul Presei Române pe 1926*, Cluj, Editat de Sindicatul presei române din Ardeal și Banat, 1926, pp. 128-132.

Liviu Păiuș, „Memorandistul dr. Vasile Lucaciu și Rodna. Încercarea rodnenilor de a-l aduce preot la Rodna (Documente)”, *Arhiva Someșană*, nr. 1, seria III, 2002, pp. 183-196.

Radu Petrescu, „Brătienii Ligii Culturale”, *Argesis. Studii și Comunicări*, Seria Istorie, Tom XXI, 2012, pp. 305-316.

Grigore Ploeșteanu, „Unul dintre cei mulți – Vasile Lucaciu”, *Vatra*, anul II, nr. 20, 20 noiembrie 1972, p. 16.

Șerban Polverejan, Nicolae Cordoș, *Mișcarea Memorandistă în documente, (1885-1897)*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1973.

Ioan Aurel Pop, Gânduri despre Sătmăr și despre Vasile Lucaciu, *Eroii Neamului*, anul IV, nr. 4 (13), decembrie 2012, pp. 2-4.

A. Pop, „Ardelenii în America”, *Cele Trei Crișuri*, anul XVI, nr. 708, iulie-august 1935, pp. 97-98.

Ion Aureliu Popescu, „Românii din America”, *Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul 1918-1928*, București: Cultura Națională, 1929, Vol. I, pp. 623-638.

Constantin Gh. Popescu, „Spicuri din viața neînfricatului animator și luptător dr. Vasile Lucaciu”, *Afirmarea*, Satu Mare, anul I, nr. 4-5, iunie-iulie, 1936, pp. 49-51.

Alexandru Porțeanu, Rodica Porțeanu, „Partidul Național Român din Transilvania și Banat 130 de ani de la întemeierea sa”, *Acta Musei Porolissensis*, nr. XXIII-2, 2000, pp. 25-33.

*** *Programmes politiques des roumains de la Transylvanie et de la Hongrie suivis du Mémorandum adressé à l'Empereur François Ier en 1892 ainsi que des lois des nationalités des 1864 et 1868*, București: editura Ligii Culturale, 1894.

*** *Răspunsul Revistei Catolice din Baia Mare la atacurile contra Bisericii Ortodoxe*, Baia Mare, 1890.

- C. Rusu, „Idei filozofice și social-politice înaintate în gândirea lui Vasile Lucaciu”, *Acta Musei Napocensis*, nr. VIII, 1971, pp. 299-310.
- Măriuca Radu, „Contribuții privind legăturile Brașovului cu «Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor», Cumidava, nr. XXI, 1997, pp. 163-175.
- Valeria Soroștineanu, „Raporturile dintre greco-catolici și ortodocși în arhidieceza Transilvaniei la sfârșitul secolului al XIX-lea - dimensiunea negativă”, *Identitate și alteritate 3. Studii de istorie politică și culturală*, Cluj-Napoca, 2002, pp.76-84.
- Constantin Stan, Doru E. Goron, „Contribuții aduse de voluntarii români transilvăneni și bucovineni la realizarea unității naționale românești (1916-1918)”, *Acta Musei Porolissensis*, nr. 11, Zalău, 1987, pp. 331-345.
- *** *Statutele Ligei pentru Unitatea Culturală a tuturor Românilor*, București: Noua Tipografie „Populară”, 1893.
- Ion Stanciu, *Aliați fără Alianță. România și S.U.A. (1914-1920)*, Ediția a II-a, Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun, 2010.
- Lothrop Stoddard, „The Roumanian Sphinx”, *The American Review of Reviews*, vol. LIII, ianuarie-iunie 1916, pp. 71-75.
- Daniel Sularea, *Viață religioasă în dieceza greco-catolică de Gherla (1878-1891). Contribuții documentare*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujană, 2008.
- Ioan I. Șerban, „Semnificația memoriului-manifest al voluntarilor români de la Darnița Kievului (13/26 aprilie 1917)”, *Annales Universitatis Apulensis*, nr. 4-5, Alba Iulia, 2000-2001, pp. 145-149.
- Simona Știger, „Mișcarea feministă din Transilvania. Constituirea și evoluția reuniunilor de femei”, *Crisia*, nr. XIX, 1989, pp. 439-454.
- Traian Șuteu, „Rostul Memorandului și rolul lui Teodor Mihali în această manifestare națională”, extras din *Anuarul Școalei Primare de Stat Nr. 1*, 1935-1936, Cluj, Tipografia Cartea Românească, 1936, pp. 3-25.
- Florentina Manuela Tăbăcilă, „Aspecte ale relațiilor româno-americane în perioada Primului Război Mondial (1916-1918)”, *Muzeul Național*, vol. XXI, București, 2009, pp. 169-176
- „Dr. Nicolaus Toth, Episcopus Diocesanus, 1876-1882”, *Schematismus Venerabilis Cleri Graeci Ritus Catholicorum, Diocesis Eperjesiensis*, 1903, pp. 32-37.
- Pompiliu Teodor, Liviu Maior, Nicolae Bocșan, Șerban Polverejan, Doru Radosav, Toader Nicoară, *Memorandul 1892-1894, Ideologie și acțiune politică românească*, Ediția a II-a, București: Editura Progresul Românesc, 1994.
- Virgiliu Z. Teodorescu, „Odiseea monumentului din Satu Mare dedicat cinstirii memoriei

luptătorului pentru unirea cu țara, dr. Vasile Lucaciu”, *Studii și comunicări*, nr. XXXIV/II, 2018, pp. 235-254.

Barbu Theodorescu, „Date istorice din viața Ligii Culturale”, *Boabe de grâu*, anul I, nr. 8, 1930, pp. 457-463.

Viorel Thira, „Colinde și colinda lui Vasile Lucaciu”, *Acta Musei Maramorosiensis*, nr. II, 2004, pp. 115-120.

Lucian Turcu, „Din antecedentele înființării Episcopiei de Hajdúdorog”, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Catholica*, anul LV, nr. 3, 2010, pp. 107-120.

*** Un peuple martyr. (Les roumains de Transylvanie et de Hongrie), Genève: Imprimerie Centrale, 1919.

V.A. Urechia, *Voci latine. Dela frați la frați!* București: Stabilimentul grafic I.V. Socec, 1894.

Alexandru Vaida-Voevod, *Mangra, Tisza și Tribuna; Un mănunchiu de dovezi adunate din Tribuna*, Brașov, 1911.

Ioan Viman, „Dr. Vasile Lucaciu profesor la Liceul romano-catolic «regesc» din Satu Mare”, *Eroii Neamului*, anul VII, nr. 1 (22), martie 2015, pp. 25-27.

Adriana Zaharia, *Constantin Lucaciu – o figură istorică necunoscută*, Satu Mare: Solstițiu; Cluj-Napoca: Școala Ardeleană, 2021.

VI. General works

*** *Actele privitoare la Urdirea și înființarea Asociațiunii Transilvane pentru literatura română, și cultura poporului român*, Sibiu: Tipografia Diecesană, 1862.

Tiron Albani, *Douăzeci de ani dela Unire. Monografie comemorativă a Unirii*, volumul I, *Cum s'a făcut Unirea*, Oradea: Institutul de Arte Grafice „Grafica”, 1938.

Zamfir C. Arbure, *Autonomia sau anexarea: Transilvania și Bucovina*, București: Tipografia Curții Regale, 1914.

Ioan Ardeleanu Senior, *Oameni din Sălaj, Momente din luptele naționale ale românilor sălăjeni*, Zalău: Așezământul tipografic Luceafărul, 1938.

George Barițiu, *Părți alese din Istoria Transilvaniei pe două sute de ani din urmă*, Vol. I-III, Sibiu: 1889-1891.

Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, *Istoria României*, București: Editura Corint, 2007.

Constantin Botoran, Olimpiu Matichescu, *Documente străine despre lupta poporului român*

pentru făurirea statului național unitar, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1980.

Jancsó Benedek, *A román irredentista mozgalmak története (Istoria mișcărilor irredentiste române)* Budapesta: Bocskay-szövetség, 1920.

Dan Berindei, Gheorghe Platon, Gheorghe Cliveti, Gheorghe Platon, *Istoria românilor*, Vol. VII, tom I., *Constituirea României moderne (1821-1878)*; București: Editura Enciclopedică, 2003.

Idem, Vol. VII, tom II. Ediția a II-a revăzută și adăugită, *De la independență la Marea Unire (1878-1918)*, București: Editura Enciclopedică, 2015.

Anders E. Blomqvist, *Economic Nationalizing in the Ethnic Borderlands of Hungary and Romania. Inclusion, Exclusion and Anihilation in Szatmar/Satu Mare 1867-1944*, Stockholm University, 2014.

Nicolae Bocșan, Ioan Lumperdan, Ioan-Aurel Pop, *Etnie și confesiune în Transilvania: Secolele XIII-XIX*, Oradea: Fundația cele trei Crișuri, 1994.

Nicolae Bocșan, *Ideea de națiune la românii din Transilvania și Banat*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 1997.

Lucian Boia, *Eugen Brote 1850-1912. Destinul frânt al unui luptător Național*, București: Editura Humanitas, 2013.

Idem, *Primul Război Mondial: controverse, paradoxuri, reinterpretări*, București: Editura Humanitas, 2014.

Idem, *Germanofili. Elita intelectuală românească în anii Primului Război Mondial*, București: Editura Humanitas, 2010.

Victor Bojor, *Canonicii Diecezei Greco-Catolice de Gherla, acum Cluj-Gherla (1857-1937)*, Cluj: Imprimeria cărților funduare, 1937.

Ioan Bolovan, *Primul Război Mondial și realitățile demografice din Transilvania: familie, moralitate și raporturi de gen*, Cluj-Napoca: Editura Școala Ardeleană, 2015.

Idem, *Transilvania între Revoluția de la 1848 și Unirea din 1918. Contribuții demografice*, Cluj-Napoca: Centrul de Studii Transilvane, 2000.

Samu Borowsky, *Magyarország vármegyéi és városai. Szatmárnémeti*, Budapesta: Academia Maghiară de științe, 1908.

Constantin Botoran, Ion Calafeteanu, Eliza Campus, Viorica Moisuc, *România și Conferința de Pace de la Paris (1918-1920)*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1983.

Constantin Botoran, Olimpiu Matichescu, *Documente străine despre lupta poporului român pentru făurirea statului național unitar*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1980.

Bogdan Bucur, *Cartea de aur a Centenarului Marii Uniri*, București: Editura RAO, 2017.

*** *Cartea roșie austro-ungară. Acte diplomatice și istorice ce au premers războiului 1914*, Viena, 1915.

*** *Cestiunea Transilvaniei în Parlamentul României, Discursul domnului Titu Maiorescu, deputat și raportorul proiectului de răspuns la Mesagiu (Ședința camerei din 11 decembrie 1893)*, București: Institutul Tipografic Ioan Popa Necșa, 1894.

Gheorghe Nicolae Căzan, Șerban Rădulescu-Zoner, *România și Tripla Alianță 1878-1914*, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1979.

Viorel Câmpean, *Oameni și locuri din Sătmărean*, Satu Mare: Editura Citadela, 2008.

Idem, *Oameni și locuri din Sătmărean*, Vol. IV, Satu Mare: Editura Citadela, 2020.

Viorel Câmpean, Viorel Ciubotă, Diana Kinces, *Românii sătmăreni și Marea Unire: dicționar de personalități*, Baia Mare: Editura Surorilor Lauretane, 2018.

Viorel Ciubotă, *Lupta românilor sătmăreni pentru unire (1918-1919)*, Satu Mare: Editura Muzeului Județean, 2004.

Viorel Ciubotă, *Vicariatul Național Român din Carei (1918-1919)*, Satu Mare: Editura Muzeului Sătmărean, 1997.

Viorel Ciubotă, Ioan Viman, Adela Dobrescu, Maria Lobonț Pușcaș, *Asociațiunea Transilvană pentru literatura română și cultura poporului român în Nord-Vestul României. Documente (1862-1947)*, Cluj-Napoca: Centrul de Studii Transilvane, 2011.

Ioan Chiorean, *Mișcarea națională română din Austro-Ungaria (1867-1918)*, Târgu Mureș: Universitatea Petru Maior, 2000.

*** *Contribuțiuni istorice privitoare la trecutul Românilor de pe pământul crăiesc*, Sibiu, 1913.

Vasile Crișan, *Aurel C. Popovici (1863-1917)*, Alba Iulia: Editura All Tip, 2008.

*** *Discours de Mr. An. Stolojan prononcé a la chambre des députés le 10 (22) Décembre 1893*, București: Tipografia G. A. Lăzăreanu, 1894.

Discursurile contelui Tisza (1893-1915), Budapesta: Tipografia Poporul Român, 1915.

Alexandru Djuvara, *Roumains et Hongrois*, Paris: A. Pedone, 1895.

V. Drumar, *Ardealul vorbește? Sermanul Ardeal!* București: Editura Autorului, 1916.

Bujor Dulgău, Claudiu Porumbăcean, *Oameni din Sătmărean*, Satu Mare: Editura Solstițiu, 2000.

*** *Ephemeris Dacoromana. Annuario della Scuola Romana di Roma*, I, Roma: Libreria di Scienze e Lettere, 1923.

Henri Gadoiz, *Les roumains de Hongrie. Leur origine, leur histoire, leur état present*, Paris: Imprimerie Chaix, 1894.

Christine Avghi Galitzi, *A Study of Assimilation among the Roumanians in the United States*, New York: Columbia University Press, 1929.

Ioan Georgescu, *George Pop de Băsești, 60 de ani din luptele naționale ale românilor transilvăneni*, Oradea: Editura Asociației culturale Astra, 1935.

Idem, *Dr. Ioan Rațiu (1828-1902). 50 de ani din luptele naționale ale românilor ardeleni*, Sibiu: Tipografia Foaia Poporului, 1928.

Jean T. Ghica, *Vers la Liberté... Les roumains de Transylvanie et de Hongrie*, 1915.

Constantin C. Giurăscu, *Transilvania în istoria poporului român*, București: Editura Științifică, 1967.

Octavian Goga, *Naționalism dezrobitor. Permanența ideii naționale*, ediție îngrijită de Constantin Schifirneț, București: Albatros, 1998.

Idem, *Unirea tuturor românilor*, ediție și studiu introductiv de Stelian Neagoe, București: Editura Machiavelli, 2010.

Alexandru V. Grama, *Istori'a Bisericei Romanesci unite cu Rom'a dela inceputulu crestinismului pana in dilele nostre*, Blaj: Tiparul Seminarului Arhidiecezan, 1884.

Keith Hitchins, *Studii privind istoria modernă a Transilvaniei*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1970.

Idem, *România 1866-1947*, București: Humanitas, 2013.

Idem, *Afirmarea națiunii: mișcarea națională românească din Transilvania 1860-1914*, București: Editura Enciclopedică, 2000.

Luminița Ignat-Coman, *Imaginea de sine la românii ardeleni în perioada dualistă*, Cluj-Napoca: Argonaut, 2009.

Ștefan C. Ioan, *Cele două uniri, 1859–1918*, București: Cartea Românească, 1940.

Aurelian R. Ionașcu, *Revendicările naționale formulate în trecut de românii din Transilvania în lumina principiilor de drept*, Sibiu: Tipografia „Cartea românească din Cluj”, 1941.

Nicolae Iorga, *Lupta științifică împotriva dreptului românesc în Ardeal*, București: Editura Saeculum I. O., 2008.

Idem, *Viață românească în Ardeal*, București: Editura Saeculum I. O., 2008.

Idem, *Faptă și suferință românească în Ardeal*, București: Editura Saeculum I. O., 2008.

Idem, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.

Albert Lefavre, *Le dualism en Autriche-Hngrie. Origine et formation du système*, Paris, 1895.

Ioan Lupaș, *Istoria unirii românilor*, București: Fundația Culturală Regală Principele Carol, 1937.

Titu Maiorescu, *Logica, cu îndreptările, adăogirile și însemnările autografe ale autorului* (Ediție îngrijită de I. Brucăr), București: Editura Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, 1940.

Idem, *România în războiul mondial – însemnări zilnice inedite*, București: Editura Machiavelli, 1999.

Vasile Mangra, *Ierarhia și Mitropolia bisericei române din Ardeal și Ungaria*, 1908.

Vasile Meruțiu, *Situația Școalelor române din Transilvania*, București, 1906.

Emilia Șt. Milicescu, *Delavrancea, om, literat, patriot, avocat*, București: Cugetarea - Georgescu Delafars, 1940.

Viorica Moisuc, *Basarabia, Bucovina, Transilvania, Unirea 1918, Documente adnotate*, București: Editura Dip, 1996.

Gelu Neamțu, *Procese politice de presă antiromânești din epoca dualismului austro-ungar 1868-1890. Alte studii de istoria presei românești ardelene*, Cluj-Napoca: Ed. Dragoș Vodă, 2004.

Iulian Negrilă, *Ziarul „Românul” și marea Unire*, București: Editura Politică, 1988.

Petru Nemoianu, *Prima Alba-Iulie, voluntarii români în războiul pentru întregirea neamului*, Timișoara: Institutul de Arte Grafice Poporul, 1922,

Teodor Neș, *Oameni din Bihor: 1848-1918*, Oradea: Tipografia Diecezană, 1937.

Vasile Netea, *Lupta românilor din Transilvania pentru libertatea națională (1848-1881)*, București: Editura Științifică, 1974.

Simona Nicoară, *Istoria și miturile. Mituri și mitologii politice moderne*, Cluj-Napoca: Editura Accent, 2009.

Ștefan Pascu, *Românii din Transilvania împotriva dualismului austro-ungar 1865-1900*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1978.

Idem, *Făurirea Statului Național Unitar român*, vol. I-II, București: Ed. Academiei, 1983.

Constantin C. Pavel, *Alexandru Roman: 1826-1897*, Beiuș, 1927.

Mircea Păcurariu, *Politica Statului Ungar față de Biserica Românească din Transilvania în perioada Dualismului (1867-1918)*, Sibiu: Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1986.

Marian Petcu, *Istoria jurnalismului din România în date: enciclopedie cronologică*, Iași: Polirom, 2012.

Ioan-Aurel Pop, Thomas Năgler, Magyari András (coordonatori), *Istoria Transilvaniei*, Vol.

III (de la 1711 până la 1918), Ediția a II-a, Cluj-Napoca: Academia Română Centrul de Studii Transilvane; Deva: Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, 2016.

Mirela Popa-Andrei, coordonator, *Canonici, profesori și vicari foranei din Biserica Română Unită (1853-1918)*, Dicționar, Cluj-Napoca: Editura Mega, 2013.

V. Popeangă, *Școala românească din Transilvania în perioada 1867-1918 și lupta sa pentru unire*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1974.

Ion Popescu-Puțuri, Ștefan Pascu, *1918 la Români. Documentele Unirii*, Vol. I-X, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.

Aurel C. Popovici, *Stat și Națiune, Statele Unite ale Austriei Mari*, București, 1939.

Idem, *Naționalism sau democrație: o critică a civilizațiunii moderne*, București: Minerva, 1910.

Idem, *Principiul de naționalitate*, București: Editura autorului, 1894.

Vlad Popovici, *Acte și documente privind elita politică românească din Transilvania (1869-1896)*, Cluj-Napoca: Editura Mega, 2010.

Idem, *Tribunismul (1884-1905)*, Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2008.

Lucian Predescu, *Barbu Delavrancea. Viața și opera*, București: Editura Cugetarea, 1929.

Șerban Rădulescu-Zoner (coordonator), Gheorghe Cliveti, Gheorghe Onișoru, Apostol Stan, Dumitru Șandru, *Istoria Partidului Național Liberal*, București: Editura BIC ALL, 2000.

Simion Retegan, *Dieta românească a Transilvaniei (1863-1864)*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1979.

Idem, *Conștiință și acțiune națională în satul românesc din Transilvania la mijlocul secolului al XIX-lea (1860-1867)*, Cluj-Napoca: Dacia, 1983.

*** *România și războiul european. Cu cine trebuie să mergem. Părerile Domnilor Take Ionescu, P. P. Carp, Virgil Arion, C. Stere, General Mustață, Inginer Matak, M. Rachtivan, D. Nenințescu, M. Sadoveanu, Zamfir C. Arbure și Radu Rosetti*. București: Editura Societății „Tiparul”, 1915.

Dorina N. Rusu, *Patrimoniul Academiei Române: donatori și donații: 1860-1948*, București: Editura Academiei Române, 2008.

Ion Rusu Abrudeanu, *România și războiul mondial. Contribuțiuni la studiul războiului nostru*, București: Editura Librăriei Socec&Comp, 1921.

Idem, *Păcatele Ardealului față de sufletul Vechiului Regat: Fapte, documente și facsimile*, București: Cartea Românească, 1930.

Ioan Rusu-Șirianu, *Românii din Statul Ungar*, București: Editura Autorului, 1904.

Vasile Scurtu, *Petru Bran: un luptător al trecutului românesc din Satu-Mare*, Satu-Mare: Tipografia Presa Liberă, 1939.

Romulus Seișanu, *Take Ionescu: omul, ideile și faptele sale; viața sa intimă și publică; oratorul, ziaristul, avocatul, diplomatul; opera sa pentru România Mare*, București: Editura ziarului Universul, 1930.

Ioan Slavici, *Tribuna D-lui Dr. I. Rațiu: explicări documentare*, Orăștie: Minerva, Institut Tipografic, 1896.

Idem, *Românii din Ardeal*, București: Minerva, 1910.

Idem, *Sbuciumări politice la românii din Ungaria*, București: Minerva, 1911.

Idem, *Politica națională a României: articoli scriși de la 1871 până la 1881*, București: Editura Autorului, 1915.

Herbert Spencer, *Individul contra statului* (cu o prefață de Nae Ionescu), București: Cultura Națională, 1924.

Gustav Spiller, *Papers on inter-racial problems, communicated to the first Universal Races Congress, held at the University of London, July 26-29, 1911*, Londra: P.S. King&son; Boston: The Worlds Peace Foundation, 1911.

Dumitru Suci, *Studiu privind mișcarea națională a românilor din Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, Cluj-Napoca: Editura Tribuna, 2004.

Idem, *Anul 1918 în Europa centrală și răsăriteană. Ideea de Europă unită*, Cluj-Napoca: Editura Argonaut, 2002.

Take Ionescu, *Pentru România-Mare: Discursuri din războiu, 1915-1917*, ediția I, București, 1919.

Véghseő Tamás, Katkó Márton Áron, *Források a Magyar Görögkatolikusok történetéhez, 3. kötet: 1912–1916*, Nyíregyháza, 2019.

C. Xen, *Take Ionescu (1858-1922)*, București: Universul, 1933.

VII. Internet sources

Ioan Anițaș, „În casa Ferentiu din Satu Mare s-a reconstituit prima bibliotecă românească fondată de Petru Bran”, în *Informația Zilei*, <https://www.informatia-zilei.ro/sm/in-casa-ferentiu-din-satu-mare-s-a-reconstituit-prima-biblioteca-romaneasca-fondata-de-petru-bran/>.

Liviu Botezan, „Începutul activității politice a lui Vasile Lucaciu”, www.history-cluj.ro/istorie/anuare/2001.

Radu Botiș, „Activitatea desfășurată de către preotul Vasile Lucaciu în America în scopul realizării Marii Unități Naționale”, www.banaterrea.eu/romana/biblioteca_banat/articole.

Centrul Multicultural Poesis, „Județele de Graniță și Centenarul”, în *Ministerul Culturii și Identității Naționale*, <http://centenar.gov.ro/web/galerie/judetele-de-granita-si-centenarul/>.

Ana-Maria Cheșu, „Italy and Transylvania. The Memorandum”, <http://www.upm.ro/jrls/JRLS-08/RIs%2008%2082.pdf>.

„Decret privind promulgarea Legii pentru declararea lui Vasile Lucaciu «Erou al Națiunii Române» (PL-x 677/05.11.2018)”, în *Președintele României*, <https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa/decrete-semnate-de-presedintele-romaniei-klaus-iohannis1649143021>.

Sorin Lavric, „Scrisul etimologic”, în *România literară*, http://www.romlit.ro/scrisul_etimologic.

Dr. Gelu Neamțu, Dr. Șerban Polverejan Dr. Nicolae Cordoș, Dr. Liviu Maior, *Mișcarea memorandistă*, <http://www.taraiancului.ro/data/fotografii/biblioteca/GeluNeamtuMiscareaMemorandista.pdf>.

Vasile Nechita, „Miercuri a avut loc cea mai mare manifestare culturală din ultimii ani din Satu Mare”, *Informația Zilei*, <http://www.informatia-zilei.ro/sm/miercuri-a-avut-loc-cea-mai-mare-manifestare-culturala-din-ultimii-ani/>.

Mihai Sălceanu, „Vasile Lucaciu – «Erou al Națiunii române», votat în Camera Deputaților”, în *Informația Zilei*, <https://www.informatia-zilei.ro/sm/vasile-lucaciu-erou-al-natiunii-romane-votat-in-camera-deputatilor/>.

Veronica Turcuș, „Din istoricul fondării școlii române din Roma: tratativele pentru obținerea complexului abațial cistercian Santa Susanna (1920-1923)”, www.historica-cluj.ro/anuare/AnuarHistorica2009/07.

Adriana Zaharia, „Satu Mare, 1-2 mai 1872: un moment crucial pentru cultura română”, în *Informația Zilei*, <https://www.informatia-zilei.ro/sm/satu-mare-1-2-mai-1872-un-moment-crucial-pentru-cultura-romana/>.

Adriana Zaharia, „O statuie necunoscută a lui Vasile Lucaciu realizată de Aurel Popp”, *Informația Zilei*, <http://www.informatia-zilei.ro/sm/o-statuie-necunoscuta-a-lui-vasile-lucaciu-realizata-de-aurel-popp/#more-201558>.

Adriana Zaharia, „Documentar Vasile Lucaciu”, în *Informația TV*, <https://www.informatiatv.ro/documentar-vasile-lucaciu/>.